

POSUDOK

k habilitačnej práci pani Jarmily Wefersovej

„Kolaboratívna ekonomika - Sharing Economy

Vplyv platformovej ekonomiky na spoločnosť“

Sharing Economy a kolaboratívna ekonomika predstavujú oblasť charakteristickú pre firmy, podnikateľský zámer alebo – vo všeobecnosti – koncepty, na základe ktorých dochádza k zdieľanému využívaniu zdrojov a tým aj participácii kolektívu. Táto myšlienka nie je novým fenoménom, objavila sa napríklad v poľnohospodárstve v 50. rokoch 20. storočia. V ostatných rokoch však kolaboratívna ekonomika zaznamenala enormne rýchly nárast. Na jednej strane tento nárast vo všetkých spoločenských oblastiach umožnila a zjednodušila digitalizácia, na strane druhej si ľudia bezprostredne uvedomujú potrebu kolektívneho využívania najrôznejších tovarov, napr. vzhľadom na trvalú udržateľnosť a šetrné čerpanie zdrojov. Ľudia si stále viac a viac uvedomujú tento fakt, ktorý sa dostal do nášho povedomia. Zároveň však tento vývoj čelí ostrej kritike, o čom svedčia mnohé nové tendencie, ktoré si často vyžadujú prísnejšiu reguláciu. Touto ekonomickou oblasťou stále viac zaoberá aj legislatíva. Európska únia by napríklad chcela využívať výhody kolaboratívnej ekonomiky, avšak zároveň odstrániť právne šedé zóny.

Neustále narastajúci význam kolaboratívnej ekonomiky si vyžaduje vedecký rozbor, nakoľko je táto tematika rozpracovaná ešte pomerne nejasne. Vedecká literatúra síce svoju pozornosť stále viac upriamuje na tento vývoj, pričom ho popisuje z rôznych uhlov pohľadu, avšak existuje o ňom iba málo vedeckých prác. Jednotné, všeobecne platné definície takmer vôbec neexistujú a objasnenie tohto fenoménu je veľmi rôznorodé.

Mimoriadne náročným cieľom predloženej habilitačnej práce je prispieť k vyplneniu tejto medzery. Autorka sa venuje napínavej a mimoriadne aktuálnej tematike, ktorá zahŕňa analýzu mnohých aktuálnych vývojov, ako napríklad všetkých procesov, ktoré majú spoločný názov „Priemysel 4.0“.

Autorka na začiatku rozoberá teoretické a vedecké východiská tematiky, pričom sa zaoberá rôznymi pojmami a veľmi jasne objasňuje základný princíp kolaboratívnej ekonomiky. Zaujímavou súčasťou tohto popisu je aj pohľad do dejín kolaboratívnej ekonomiky. Autorka mimoriadne zdôrazňuje úlohu internetu, ktorý umožňuje nielen prístup k elektronickým trhom, a tým elektronickej ponuke služieb, avšak na strane druhej prostredníctvom rôznych hodnotiacich mechanizmov aj odкрýva anonymitu tohto trhu, čo vedie k vytvoreniu resp. posilneniu dôvery medzi poskytovateľom a prijímateľom. Tento popis veľmi výstižne ilustrujú prípadové štúdie, ktoré demonštrujú predovšetkým rôznorodosť kolaboratívnej ekonomiky. Možnosti siahajú od jednoduchých sprostredkovateľských služieb ako napr. vozidiel alebo rekreačných apartmánov až po finančné hospodárstvo. Autorka dokázala explicitne vystihnúť narastajúci význam kolaboratívnej ekonomiky a internacionalizácie, ale aj upriamiť pozornosť na kritické aspekty.

Zároveň tvoria uvedené prípadové štúdie zmysluplný prechod k veľmi rozsiahlej časti práce „Trh práce a kolaboratívna ekonomika“. Tento popis je skutočne veľmi detailný, pretože je jasné, že tento vývoj má enormný vplyv nielen na ľudí ako spotrebiteľov, ale je charakteristický aj pre profesionálnu oblasť, a tým determinuje stále viac celý spoločenský život. Pritom sa zohľadňuje aj vedľajší efekt, ktorý netreba podceňovať – ovplyvňovanie ba až manipulácia, pretože vedome alebo nevedome má tento vývoj vplyv na život každého jedinca vo všetkých oblastiach života a má rastúcu tendenciu. Môžeme dokonca tvrdiť, že dochádza ku kontrole, sledovaniu a manipulácii. Aj túto stránku kolaboratívnej

ekonomiky autorka veľmi pôsobivo analyzuje – na novej rovine, t. j. v súvislosti s digitalizáciou a industrializáciou.

Veľký prevrat v priemysle mal vždy za následok veľký prevrat v práci. Čo platilo pre industrializáciu v 19. storočí, platí aj pre rozsiahle zmeny „priemyslu 4.0“. Autorka tematicky a obsiahlo analyzuje aj tieto aspekty, pričom si všíma – a to veľmi kriticky – ďalekosiahly súčasný vplyv na prácu. V centre pozornosti sa nachádza tzv. crowdworker, ktorý prijíma zákazky na internetovej platforme. Jedná sa v tomto prípade napr. o textové práce, dizajn alebo programovanie, takže predovšetkým úlohy, ktoré môže vykonávať z domu na počítači. Zákazky sú často vedľajším príjmom popri zamestnaní, avšak neustále rastie aj počet crowdworkerov, ktorých zákazky sú hlavným zdrojom pracovnej činnosti. Crowdworkeri väčšinou nie sú v zamestnaneckom pomere, nemajú sociálne poistenie zo strany zamestnávateľa a veľmi často majú nízky honorár. Z týchto dôvodov sú často označovaní ako „digitálni nádenníci“, a to právom. Keď niečo spočiatku vyzerá lákavo, flexibilná pracovná doba, vlastný gauč takpovediac zmutuje na pracovisko. Je rovnako vystavený širokospektrálnym psychosociálnym, ekonomickým a právnym temným stránkam. Tieto podoby premeny zamestnania autorka popisuje veľmi rozsiahlo, zaujímavo, transparentne a nešetrne v najlepšom zmysle slova. Uvažuje pritom nad veľkým vplyvom na jednotlivca a aj na celú spoločnosť. Autorka sa rovnako podrobne venuje aj veľmi komplexnému právnym a daňovým dôsledkom načrtnutého vývoja. Na základe najrozmanitejších príkladov veľmi plasticky objasňuje, ako sa predovšetkým Európska únia pokúša vytvoriť právny rámec pre rôzne formy kolaboratívnej ekonomiky. Podarilo sa jej ozrejmiť rozsah a rozmanitosť tohto vývoja, ktorý si vyžaduje širokú reguláciu.

Autorke sa rovnako dobre podarilo analyzovať a pôsobivo vykresliť rozmanité šance a riziká kolaboratívnej ekonomiky, ako aj vystihnúť, že tento vývoj – rovnako ako industrializácia, globalizácia a digitalizácia - je nezvratný, avšak musí sa správne usmerniť.

Predložená habilitačná významne prispieva k tomu, aby sme komplexne porozumeli najnovšiemu ekonomického a spoločenskému vývoju. Do popredia stavia predovšetkým globálne výzvy a ich interakcie a tvorí tak piliere pre vytvorenie resp. ďalšie vybudovanie vedeckého základu spomenutého vývoja, ako aj východisko pre ďalšie vedecké úvahy.

Ako podnet na diskusiu uvádzam nasledujúce aspekty:

Kolaboratívna ekonomika nepochybne mimoriadne ovplyvňuje pracovný život ľudí. Mnohé aspekty k tejto tematike predložená práca osvetlila, napr. faktor pracovného času. Z tejto perspektívy sú zvýhodnení zamestnanci, ktorí môžu pracovať flexibilne a ich pracovná doba je voľná, ale aj tento aspekt je predmetom kontroverznej diskusie. Aj splynutie pracovného a voľného času môže priniesť nevýhody.

- Aké problémy to môže priniesť jednotlivým ľuďom a celej spoločnosti?
- Ako sa dá tento vývoj zosúladiť s najnovším rozhodnutím Európskej únie ohľadom evidencie pracovného času zamestnanca?

Ako sa už v predloženej práci explicitne ukázalo, kolaboratívna ekonomika napreduje, pretože sľubuje výhody v oblasti trvalej udržateľnosti.

- Ktoré oblasti spoločenského života môžu z tohto konceptu profitovať?
- Bude mať tento koncept skutočne pozitívny účinok a do akej miery bude merateľný resp. preukázateľný?

Celkovo konštatovať, že autorka predloženej habilitačnej práce excelentne spracovala veľmi náročnú a komplexnú tému. Práca objasňuje, akým premenám čelí spoločnosť a čo je v súčasnosti rozhodujúce.

Musíme využiť enormné šance a obmedziť riziká, ktoré tento vývoj prináša. Z uvedených dôvodov habilitačnú prácu odporúčam na obhajobu pre získanie titulu „docent“ v študijnom odbore manažment 3.3.15 a hodnotím

známkou „A“

vlastnoručný podpis

Prof. Dr. Rolf Karbach